

Програма вступного інструктажу з питань охорони праці та техніки безпеки для учнів

Тернопільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №18

1. Загальні положення

- 1.1. Головною метою (назва закладу) (далі - заклад) є якісна дошкільна, загальноосвітня та професійна підготовка учнів.
- 1.2. Заклад знаходиться в приміщеннях, розташованих за адресою: (юридична адреса).
- 1.3. Джерелами небезпеки під час проведенні навчально-виховного процесу є:
  - прилади і устаткування в кабінетах та інших навчальних приміщеннях напругою живлення 220V;
  - засклені прорізи вікон, дверей та меблів;
  - сходові марші;
  - гострі кути меблів;
  - обладнання, що встановлено у спортивній залі, інших приміщеннях;
- 1.4. Під час знаходження на території закладу учні повинні дотримуватися:
  - правил поведінки для загальних приміщень закладу;
  - правила поведінки в кабінетах, спортивних залах, майстернях, харчоблоці та інших учбових приміщень закладу;
  - розпоряджень працівників закладу.

2. Загальні правила поведінки учнів

- 2.1. Учні закладу приходять на заняття маючи: шкільні приладдя (ручки, олівці, альбоми зошити та інше навчальне приладдя.), спортивну форму, форму для занять з предмету «Захист вітчизни» та спецодяг для занять в майстернях.
- 2.2. Під час занять і самопідготовки дня учні закладу повинні:
  - виконувати всі розпорядження учителів, викладачів та інших працівників закладу;
  - уважно слухати учителів, викладачів на уроках і не заважати іншим учням;
  - пересуватись під час занять тільки за розпорядженням вчителя;
  - входити в клас і виходити з класу (кабінету, спортивної зали, іншого навчального приміщення) можна тільки з дозволу учителя.
- 2.3. Під час перерви між навчальними годинами учні закладу повинні:
  - пересуватись по коридорах спокійно - не бігати;
  - виконувати розпорядження вчителів, інших працівників закладу та старших чергових учнів;
  - виходити за межі закладу тільки з дозволу учителя.

3. Вимоги безпеки під час проведення позакласних заходів

- 3.1. При проведенні позакласних заходів, спортивних змагань, проведенні уроків за межами класу учні закладу повинні:
  - бути відповідно одягнені, не мати при собі предметів, що створюють небезпеку під час виховних заходів;
  - не використовувати джерел вогню, щоб уникнути пожеж та опіків;
  - виконувати правила пересування;
  - не залишати самостійно групу;
  - виконувати вимоги вчителя, викладача, іншу супроводжуючої особи.

4. Вимоги пожежної безпеки

- 4.1. Учням закладу забороняється користуватися відкритим вогнем в приміщеннях закладу.
- 4.2. Забороняється приносити до закладу та користуватись: - сірниками;

- запальничками;
  - бенгальськими вогнями;
  - петардами.
  - цигарками та іншими предметами, що можуть викликати пожежу.
- 4.3. Учням закладу забороняється розпалювати багаття на території закладу.
- 4.4. Учням закладу забороняється приносити з дому та користуватися електропобутовими приладами.

5. Вимоги безпеки у аварійних ситуаціях

- 5.1. У випадку аварійної ситуації: пожежі, виявленні отруйних, шкідливих речовин та вибухонебезпечних предметів учні під керівництвом учителів, викладачів, інших працівників закладу організовано виходять у безпечне місце згідно плану евакуації.
- 5.2. При нещасному випадку з учнем закладу очевидці випадку повідомляють про це вчителя, викладача або директора, чи одного з його заступників;

Розробив інженер з охорони праці _____

Андрій БІЛИЙ

**Програма вступного інструктажу
з питань охорони праці та техніки безпеки
для працівників**

Тернопільської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №18

1. Загальні правила поведінки працівників:

- повністю виконувати вимоги з охорони праці, пожежної безпеки, передбачені відповідними правилами, інструкціями, наказами, розпорядженнями;
- тримати в порядку і чистоті своє робоче місце, не порушувати санітарні правила у службових та загальних приміщеннях;
- утримуватись від дій, які заважають іншим працівникам виконувати свої обов'язки;
- дотримуватись дисципліни праці і виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку.

2. Працівник зобов'язаний:

- знати і виконувати вимоги нормативних документів про охорону праці;
- дотримуватись зобов'язань щодо охорони праці, передбачених правилами внутрішнього трудового розпорядку школи;
- вживати заходи для недопущення чи усунення ситуації, яка створює загрозу його здоров'ю чи життю або здоров'ю людей, які його оточують, повідомляти про небезпеку безпосереднього керівника або іншу посадову особу.
- працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують.
- за порушення законодавчих та інших нормативних актів про охорону праці, створення перешкод для діяльності посадових осіб, органів державного нагляду, працівники притягаються до юридичної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності.

3. Основні положення Закону "Про охорону праці", Кодексу законів про працю та інших нормативних актів про охорону праці.

3.1. Законодавство про охорону праці України складається із Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю України і інших нормативних актів.

Закон України «Про охорону праці» визначає основні положення по реалізації конституційного права громадян на охорону їх життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, регулює за участю відповідних державних органів відношення

між власником підприємств, організації і працівником з питань безпеки, гігієни праці і виробничого середовища і встановлює єдиний порядок організації охорони праці в Україні. Цей Закон розповсюджується на всі підприємства і організації незалежно від форм власності і видів їх діяльності, на всіх громадян, які на них працюють. '

Закон України «Про охорону праці» гарантує громадянам право на охорону праці під час укладення трудового договору, під час роботи на підприємстві, а також обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань. Статтями закону закріплено право працівників на пільги і компенсації за важкі і шкідливі умови праці, забезпечення засобами індивідуального захисту, миючими і знешкоджуючими засобами.

Цим Законом визначена організація охорони праці на виробництві, стимулювання охорони праці, а також система державного нагляду і суспільного контролю за охороною праці.

3.2. При укладенні трудового договору громадянин має бути проінформований під розписку про умови праці в установі, наявність на робочому місці, де він буде працювати, небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують і навколишнього середовища.

Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці. Праця вагітних жінок і жінок, які мають неповнолітню дитину, регулюється законодавством.

Не допускається залучення неповнолітніх до праці на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці.

Неповнолітні приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду.

Вік, з якого допускається прийняття на роботу, тривалість робочого часу, відпусток та деякі інші умови праці неповнолітніх визначаються законом.

3.3. Роботодавець зобов'язаний створити на робочому місці в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до законодавства щодо прав працівників у галузі охорони праці.

Працівник зобов'язаний:

дбати про особисту безпеку і здоров'я, а також про безпеку і здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт чи під час перебування на території підприємства;

знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користуватися засобами колективного та індивідуального захисту;

проходити у встановленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди.

Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

Працівнику не може пропонуватися робота, яка за медичним висновком протипоказана йому за станом здоров'я.

Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, що використовуються працівником, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам законодавства.

Працівник має право відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля. Він зобов'язаний негайно повідомити про це безпосереднього керівника або роботодавця. Факт наявності такої ситуації за необхідності підтверджується спеціалістами з охорони праці за участю представника профспілки, членом якої він є, а також страхового експерта з охорони праці.

Порядок проведення медичних оглядів визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

Роботодавець має право в установленому законом порядку притягнути працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності, а також зобов'язаний відсторонити його від роботи без збереження заробітної плати.

Усі працівники згідно із законом підлягають загальному обов'язковому державному соціальному страхуванню від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Працівники під час прийняття на роботу і в процесі роботи повинні проходити інструктаж, навчання з питань охорони праці, з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків і правил поведінки у разі виникнення аварії.

Не допускаються до роботи працівники, у тому числі посадові особи, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з охорони праці.

У разі виявлення у працівників, у тому числі посадових осіб, незадовільних знань з питань охорони праці, вони повинні у місячний строк пройти повторне навчання і перевірку знань.

4. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

Методи та засоби запобігання нещасним випадкам, засоби індивідуального та колективного захисту:

Небезпечними факторами є відкриті електричні розетки, переносні електричні подовжувачі з відкритими електричними розетками, оргтехнічне обладнання з електричними приводами (комп'ютери, ксерокопіювальна техніка), побутові електрообігрівачі, електроплити, електрочайники, електрокип'ятильники.

У всіх приміщеннях біля електророзеток повинні бути зроблені трафаретні надписи, що вказують на величину напруги.

Не можна вмикати та вимикати з електромережі електроприлади мокрими руками.

Перед користуванням електроприладами необхідно візуально перевірити цілісність електропроводів (кабелів), електровилок.

Електроприладами з пошкодженими електропроводами (кабелями) або електровилками користуватися забороняється.

Комп'ютери повинні бути обладнані захисними екранами і вмикатися в розетки з клемою заземлення.

В екстремальних ситуаціях (стихійне лихо, пожежа та інше), відключивши з електромережі електроприлади, працівникам необхідно залишити приміщення й евакуюватися відповідно до планів-схем евакуації, розміщених на поверхах будинку.

5. Основні вимоги виробничої санітарії і особистої гігієни.

Виробничі приміщення, кабінети необхідно щодня ретельно прибирати: підмітати вологим способом і мити підлоги, видаляти пил і павутину, протирати вікна, двері. Періодично, протягом дня провітрювати приміщення. Один раз на тиждень приміщення необхідно прибирати із застосуванням мильно-лужного розчину, хлорного вапна. За нормальних метеорологічних умов температура в приміщеннях повинна бути близько 20°, відносна вологість 40-65%.

Кожен робітник і службовець зобов'язаний дотримуватися правил особистої гігієни:

- приходити на роботу і знаходитися на роботі в чистому особистому одязі і взутті;
- постійно стежити за чистотою тіла, рук, волосся;
- обов'язково мити руки з милом, двічі їх намилюючи після відвідин туалету;
- при пошкодженні шкірного покриву не дозволяється накладати пов'язки з паперу або ганчірок: оскільки цим можна забруднити рану і викликати серйозне захворювання;
- забороняється пити воду, призначену для технічних потреб, користуватися слід тільки кип'яченою водою;
- перед їжею необхідно ретельно вимити руки з милом;
- своєчасно проходити медичний огляд.

6. Обставини і причини можливих нещасних випадків та аварій:

Виходячи з того, що поверхні східців міжповерхових сходин у зволоженому стані являють собою небезпеку травм при падінні, повинні бути особлива увага та обережність

з боку працівників під час вологого прибирання східців і змочених підошов взуття від дощу та снігопаду.

При постійному щоденному багатогодинному користуванні комп'ютерами виникає так званий "зоровий синдром" від кінескопів моніторів. Для усунення цього негативного явища необхідно обладнати монітори, відповідно до технічних параметрів, захисними екранами.

Забороняється користуватися електроприладами з пошкодженою ізоляцією електропроводів (кабелів), а також підключати електроприлади мокрими руками.

7. Порядок розслідування і оформлення нещасних випадків і професійних захворювань.

Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 року №1112.

Розслідуванню підлягають раптові погіршення стану здоров'я працівника, поранення, травми, у тому числі отримані внаслідок тілесних ушкоджень, заподіяних іншого особою, гострі професійні захворювання і гострі професійні та інші отруєння, теплові удари, опіки, обмороження, утоплення, ураження електричним струмом, блискавкою та іонізуючим випромінюванням, інші ушкодження, отримані внаслідок аварій, пожеж, стихійного лиха (зсміструси, зсуви, повені, урагани та інші надзвичайні події), контакту з тваринами, комахами та іншими представниками фауни і флори, що призвели до втрати працівником працездатності на один робочий день чи більше або до необхідності переведення потерпілого на іншу (легшу) роботу терміном не менш як на один робочий день, а також випадки смерті.

Визнаються пов'язаними з виробництвом нещасні випадки, що сталися з працівниками під час виконання трудових (посадових) обов'язків, у тому числі у відрядженнях, а також ті, які сталися під час:

- перебування на робочому місці, на території ЗОШ №18 та виконавчих органів або в іншому місці роботи протягом робочого часу, починаючи з моменту приходу працівника в установу і до його виходу (який повинен фіксуватися відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку) або за дорученням роботодавця в неробочий час, під час відпустки, у вихідні та святкові дні;
- підготовки до роботи, приведення в порядок знарядь виробництва, засобів захисту, одягу, виконання заходів особистої гігієни, пересування по території ЗОШ №18 та виконавчих органів перед початком роботи і після її закінчення;
- проїзду на роботу чи з роботи на транспортному засобі ЗОШ №18 та виконавчих органів або на іншому транспортному засобі, наданому роботодавцем;
- використання власного транспортного засобу в інтересах ЗОШ №18 та виконавчих органів з дозволу або за дорученням роботодавця відповідно до встановленого порядку;
- виконання дій в інтересах ЗОШ №18 та виконавчих органів, на якому працює потерпілий, тобто дій, які не входять до кола виробничого завдання чи прямих обов'язків працівника (надання необхідної допомоги іншому працівникові, дії щодо попередження можливих аварій або рятування людей та майна установи, інші дії за наявності розпорядження роботодавця тощо);

- ліквідації аварій, пожеж та наслідків стихійного лиха на об'єктах і транспортних засобах, що використовуються ЗОШ №18;

- надання шефської допомоги;

- надання необхідної допомоги або рятування людей, виконання дій, пов'язаних із запобіганням нещасним випадкам з іншими особами у процесі виконання трудових обов'язків;

- прямування працівника до (між) об'єкта (ми) обслуговування за затвердженими маршрутами або до будь-якого об'єкта за дорученням роботодавця;

- прямування до місця відрядження та в зворотному напрямку відповідно до завдання про відрядження.

Нещасні випадки визнаються пов'язаними з виробництвом також у випадках:

- нанесення тілесних ушкоджень іншою особою або вбивство працівника під час виконання чи у зв'язку з виконанням ним трудових (посадових) обов'язків незалежно від порушення кримінальної справи;

- які сталися з працівниками на території підприємства або в іншому місці роботи під час перерви для відпочинку та харчування, яка встановлюється згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку, а також під час перебування працівників на території ЗОШ №18 та виконавчих органів у зв'язку з проведенням роботодавцем наради, отриманням заробітної плати, обов'язковим проходженням медичного огляду тощо, а також у випадках, передбачених колективним договором (угодою).

Про кожен нещасний випадок на виробництві очевидець або потерпілий зобов'язаний повідомити безпосереднього керівника робіт або посадовця і вжити заходи по наданню долікарської допомоги. Керівник в свою чергу зобов'язаний терміново організувати медичну допомогу потерпілому і його доставку до лікувальної установи. Зберегти до початку розслідування на робочому місці устаткування в такому стані, в якому вони були на момент події (якщо це не загрожує життю і здоров'ю інших працівників і не приведе до важких наслідків), а також вжити заходи по попередженню і недопущенню подібних випадків в ситуації, що склалася.

Директор школи, одержавши повідомлення про нещасний випадок, наказом призначає комісію по розслідуванню у складі керівника структурного підрозділу або головного фахівця, фахівця з охорони праці, представника профспілкової організації, а у разі гострих професійних отруєнь (захворювань) фахівця санітадемстанції.

Комісія по розслідуванню зобов'язана протягом трьох діб з моменту події обстежити місце нещасного випадку, розглянути відповідність умов праці, опитати постраждалого, очевидців і одержати письмові пояснення, встановити причини нещасного випадку, розглянути відповідність умов праці, опитати потерпілого, очевидців і одержати письмові пояснення, встановити причини нещасного випадку і визначити відповідальних за це осіб, скласти акт за формою Н-1 в п'яти екземплярах. До акту додаються: пояснення очевидців, потерпілого, представників адміністрації, схеми, фотографії і інші документи, що характеризують стан робочого місця (устаткування, машин, апаратури., і т.п.), медичний висновок про ступінь тяжкості травми і про наявність алкоголю і наркотичних речовин в організмі потерпілого. Акт за формою Н-1 разом з матеріалами розслідування підлягає зберіганню протягом 45 років на підприємстві, де нещасний випадок узятий на облік.

8. Пожежна безпека.

Метою пожежної безпеки установи є попередження виникнення пожежі на визначеному чинними нормативами рівні, а у випадку виникнення пожежі - обмеження її розповсюдження, своєчасне виявлення, гасіння пожежі, захист людей і матеріальних цінностей.

Для забезпечення пожежної безпеки необхідно суворо виконувати і постійно дотримуватись норм і правил пожежної безпеки:

У приміщеннях забороняється:

- користуватися електронагрівачами з відкритими елементами для цілей опалення, приготування їжі тощо.
- палити й застосовувати відкритий вогонь у службових та інших приміщеннях.
- самовільно без потреби зривати пломби на дверцях внутрішніх шаф з пожежними кранами.
- користуватись пошкодженими розетками та подовжувачами, вимикачами й іншими електроприладами.
- обертати електролампи і світильники папером, тканиною та іншими легкозаймистими матеріалами, експлуатувати їх зі знятими ковпаками.
- залишати без догляду, при виході із приміщення, увімкненими в електромережу нагрівальні прилади, радіоприймачі тощо.

Відповідальними за дотриманням норм та правил пожежної безпеки і підтримку належного протипожежного режиму у службових приміщеннях є керівники структурних підрозділів.

Порядок дії у разі пожежі:

- у разі виникнення пожежі (ознак горіння) кожний працівник зобов'язаний терміново дзвонити за телефонами 101, повідомляти (адресу, вказати кількість поверхів будівлі, місце виникнення пожежі, наявність людей, а також своє прізвище).
- якщо можливо, вжити заходи евакуації людей, гасіння пожежі наявними засобами пожежогасіння та збереження матеріальних цінностей.

Для ліквідації невеликих осередків пожеж, а також для гасіння пожеж у початковій стадії їх розвитку силами персоналу об'єктів, застосовуються первинні засоби пожежогасіння. До них належать: вогнегасники, пожежний інвентар (покривала з негорючого теплоізоляційного полотна або повіті, ящики з піском, бочки з водою, пожежні відра, совкові лопати), пожежний інструмент (гаки, ломы, сокири тощо). Їх застосовують для ліквідації невеликих загорянь до приведення в дію стаціонарних та пересувних засобів гасіння пожежі або до прибуття пожежної команди. Кожне приміщення, відділення, цех, транспортні засоби повинні бути забезпечені такими засобами у відповідності з нормами.

9. Перша допомога потерпілим

Штучне дихання:

- перед початком штучного дихання необхідно швидко усунути причини, які перешкоджають диханню.
- потерпілому потрібно розстібнути комір, пояс та інші частини одягу. Звільнити від забруднення ротіву порожнину від слизу, бруду. Найбільш простим і ефективним засобом штучного дихання є спосіб "рот у рот" та "рот у ніс". Штучне дихання треба продовжувати до відновлення самостійного дихання або до прибуття медичного працівника.

Зовнішній масаж серця:

- метою масажу серця є підтримування кровообігу у життєво важливих органах. У разі відсутності серцевої діяльності до її відновлення потерпілий знаходиться у положенні на

спині. Той, хто надає допомогу, робить енергійні ритмічні натиски на грудину потерпілого 50-60 разів на хвилину, причому після 3-4 натисків роблять перерву на 2 секунди на час вдиху та на початок видиху.

- масаж переривати для повторення штучного дихання до трьох глибоких вдихів, після чого повторюють масаж протягом 15-20 хвилин.

- перші ознаки того, що потерпілий приходить до тями: зіниці звужуються, з'являється самостійне дихання, зменшується синюшність шкіри і з'являється пульс. Констатувати смерть має право тільки лікар.

Перша допомога при ураженні електричним струмом:

- надання першої допомоги при ураженні електричним струмом передусім має бути спрямоване на припинення дії його на людину способом вимикання рубильника або вимикача, відкидання від потерпілого струмоведучого дроту діелектричним предметом або вивільнення потерпілого від джерела струму.

- треба пам'ятати, що не можна торкатися ні до дроту ні до самого потерпілого голими руками без гумових рукавиць; той, хто надає допомогу, повинен обгорнути свої руки якоюсь частиною одягу, сухою ганчіркою, якщо є змога, надіти гумові калоші, гумові чоботи або стати на суху дошку.

- віддаляючи потерпілого від джерела струму, слід брати його за ті частини одягу, що не прилягають до тіла.

- за наявності дихання, навіть якщо потерпілий знепритомнів, його слід зручно покласти, розстебнути стискуючий одяг, забезпечити доступ свіжого повітря.

- при відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий (зовнішній) масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку.

- при такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу (103). При цьому слід пам'ятати, що смерть від дії електричного струму є часто уявною, тому штучне дихання та закритий масаж серця треба проводити наполегливо, іноді впродовж 2-3 годин безперервно.

Дії при пораненні

- для надання першої допомоги при пораненні необхідно розкрити індивідуальний пакет, накласти стерильний перев'язочний матеріал, що міститься у ньому на рану і зав'язати її бинтом;

- якщо індивідуального пакету немає, то для перев'язки необхідно використати чисту (якщо можливо, свіжовипрасовану) носову хустинку, чисту полотняну ганчірку тощо. На те місце ганчірки, що приходить безпосередньо на рану, бажано накапати декілька капель настойки йоду, щоб одержати пляму розміром більше рани, а після цього накласти ганчірку на рану.

Перша допомога при кровотечах:

- найбільш надійний спосіб тимчасової зупинки кровотечі - накладання джгута. У разі відсутності спеціального джгута можна використовувати підручні матеріали: ремінь, мотузку, рушник та інше. Джгут накладають вище місця кровотечі, зробивши 2-3 оберти навколо кінцівки. Джгут накладають на термін не більше 2 годин літом і не більш як 1 година взимку. Під джгут треба підкласти записку, де вказати час накладання джгута. На рану накласти стерильну пов'язку. При підозрі на внутрішню кровотечу на ділянку ймовірної кровотечі потрібно накласти льоду якомога швидше транспортувати потерпілого до лікарні.

Перша допомога при переломах:

- необхідно накласти шину, а у разі її відсутності використовувати дошки, фанеру, палиці та інше, що забезпечити нерухомість уламків кісток у місці перелому, при відкритому переломі з кровотечею спочатку належить зупинити кровотечу, перев'язати рану і тільки потім приступити до накладання шини. Після цього треба організувати доставку потерпілого до лікарні.

Перша допомога у разі вивихів

- надаючи першу допомогу, не слід робити спробу вправити вивих (це може зробити тільки фахівець). Треба накласти пов'язку, яка забезпечувала б нерухомість пошкодженого суглоба, і направити потерпілого до лікарні.

Перша допомога при термічних опіках

- на обпечену поверхню шкіри накласти стерильну пов'язку. За наявності опікового шоку потерпілому слід створити спокій, зігріти його. Бажано дати багато пити у вигляді содово-сольового розчину (1 чайна ложка солі на 1/2 ч. ложки соди розчинити у 1 л води).

Перша допомога при обморожуванні :

- при обморожуванні частини тіла надання першої допомоги полягає у розтиранні відмороженої ділянки, яке потрібно виконувати в теплому приміщенні за допомогою вапна або м'якої тканини, змоченої спиртом або горілкою.
- якщо на ураженій ділянці з'явилось почервоніння, а тим більше виникли міхури і з'явилось омертвіння ткани, розтирання і підігрівання робити забороняється. У таких випадках на відморожену ділянку тіла накладають суху стерильну пов'язку, дають потерпілому гарячий чай, зігрівають його і направляють до лікарні.

Перша допомога при розтягненні і розриві зв'язок:

- при розривах зв'язок застосовують тугу пов'язку й охолодження пошкодженого місця.

Перша допомога у разі непритомності:

- забезпечити доступ свіжого повітря, розстібнути одяг, дати понюхати нашатирний спирт.
- якщо потерпілий не дихає, починати робити штучне дихання.

Розробив інженер з охорони праці _____

Андрій БІЛИЙ